بیخ گوش تهران چه خبر است؟

همشهری مشکلات اطراف تهران را بررسی می‌کند

شهردار تهران در آخرین نشست خبری خود بر این نکته تأکید کرد که مهاجرت به تهران زیاد است، اما این جمعیت مهاجر بیشتر در استان تهران ساکن می‌شوند و نه در شهر تهران؛ زیرا هزینه مسکن در شهر به‌شدت زیاد است. علیرضا زاکانی از وضعیت دشوار مسکن در شهر تهران گفت و اینکه صاحب‌خانه شدن برای ساکنان این شهر تبدیل به رویا شده است. سخن شهردار و آمارهای افزایش جمعیت در شهرها و شهرستان‌های اطراف نشان می‌دهد که به بازار بزرگی از تغییر کاربری و ساخت غیرقانونی خانه در نزدیکی شهر تهران به‌وجود آمده است. اگر محدوده قانونی شهرداری به مرزهای منطقه ۸ ختم می‌شد به فاصله چند متر از آخرین ساختمان شهر، برج‌های بلند بدون مجوز رشد می‌کردند و خارج از هر قاعده‌ای به شهر متصل می‌شدند. درگیری‌های کنونی درباره ساخت‌وساز در جریم هم از اینجا ریشه می‌گیرد که خانه‌سازی نزدیک شهر سود کلانی دارد. زمین‌هایی که قبلا اراضی کشاورزی روستایی بودند با حتی به منابع طبیعی تعلق داشتند به عناوین متعدد زیر ساخت‌وساز می‌روند و جمعیت ساکن در آنها بر جمعیت شهر افزوده می‌شوند. مسیرهای ورود و خروج با خودروهای شخصی پرتردد نمی‌شوند. مصرف آب و تولید پسماند افزایش پیدا می‌کند و شهرداری باید به تمام نیازهایی که در شهر و اطرافش تولید شده پاسخ بدهد. اکنون قوانین جریم مانع این کار شده، اما قیمت زمین در نزدیکی شهر همچنان در حال افزایش است.

۱ شهریار

شهریار یکی از ۱۶شهرستان استان تهران است که حدود ۷۵۰هزار نفر جمعیت دارد و یکی از پرجمعیت‌ترین شهرستان‌های کشور محسوب می‌شود. این محدوده سرسبز و تاریخی که حدود ۲۵کیلومتری غرب تهران واقع شده است. ۷شهر و حدود ۵۰روستا و شهرک دارد. این شهرستان از غرب و شمال به شهرستان‌های کرج و ملارد و از شرق به شهرستان‌های تهران، قدس و اسلامشهر و از جنوب به شهرستان‌های رباط کریم و پیشوا محدود می‌شود. از ابتدای سال ۱۳۸۹ براساس مصوبه هیات وزیران بخش‌های ملارد و شهرقدس از شهریار جدا و به شهرستان‌های مستقل تبدیل شدند.

● **مشکلات:** عمده مشکلات حریم یا بافت در بخش‌های مربوط به شهریار و همچنین شهرقدس و ملارد ناشی از بلاتکلیفی و عدم‌تعیین دقیق حریم شهر تهران با این شهرستان‌هاست. تخریب باغات و زمین‌های کشاورزی و همچنین افزایش جمعیت به‌واسطه گسترش حاشیه‌نشینی از جمله مهم‌ترین مشکلات شهر تهران در این محدوده از حریم است. اما تا زمانی که موضوع مشخص کردن محدوده حریم شهر تهران با شهرستان شهریار و همچنین شهرقدس و ملارد و... به نتیجه نرسد، عملا کنترل و مدیریت مشکلات و بحران‌هایی که در این بخش از حریم بوجود دارد و شهر تهران را تهدید می‌کند، عملا ممکن و میسر نخواهد بود.

● **کارهای در دست اقدام:** تعیین حریم شهر تهران و شهرستان‌های استان نیاز به کار مشترک بین وزارت کشور و وزارت راه و شهرسازی دارد. طبق پیگیری‌ها و براساس توافقات صورت‌گرفته قرار است تا ظرف یک ماه آینده مشکل تعیین حریم شهر تهران برطرف و حریم دقیق یا بنخت مشخص شود. اما باید به همکاری‌های بین‌بخشی در این زمینه وجود دارد. همانطور که اشاره شد، عمده مشکلات در این شهرستان ناشی از بلاتکلیفی و عدم‌تعیین حریم است.

۲ اسلامشهر

شهرستان اسلامشهر با جمعیتی بالغ بر ۶۰۰هزار نفر در جنوب غرب شهر تهران و در امتداد بزرگراه آیت‌الله سعیدی قرار دارد؛ محدوده‌ای که بخشی از آن از جمله احمدآباد مستوفی در حریم شهر تهران قرار دارد، اما عدم‌شفاف‌سازی در حوزه تقسیمات شهری و روستایی باعث بروز مشکلاتی برای شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و همچنین مردم شده است. برخی از مناطق این شهر ستان با شهرستان‌های قدس، ملارد و شهریار تداخل مرزی دارند. همچنین تداخلات حریم شهرستان با مناطق مختلف تهران مشکلاتی را ایجاد کرده است. عدم‌رسیدگی به این موضوع مهم و راهبردی که بیش از ۲دهه بلاتکلیف مانده، باعث توقف بازنگری طرح‌های جامع شهرها شده است. با برطرف شدن این چالش مهم، بسیاری از گره‌ها و اختلافات که زمینه‌ساز بروز تخلف نیز شده، مرتفع خواهد شد.

● **مشکلات:** بسیاری از مشکلات حریم شهر تهران یکسان و مشترک است. در این بخش نیز دقیق نبودن مرزبندی‌ها، از سالیان گذشته تا به امروز باعث بروز مشکلات و تداخل و اختلاف‌هایی میان شهرداری منطقه ۱۸ و شهرداری اسلامشهر شده است. به‌عنوان مثال، در یکی از مهم‌ترین موارد پیش آمده به احداث بازار سنگ خلیج‌مرام موسوم به بازار سنگ اسلامشهر بر می‌گردد. شهرداری منطقه ۱۸ با پیگیری از مراجع مختلف در ششم شهریورماه سال ۹۶ جلوی تجاوز به حریم تهران را گرفت. اما این مشکل هنوز حل و فصل نشده است. با توجه به اینکه شهر سنگ در ورودی اتوبان تهران- ساوه واقع شده است، در آینده با تردد وسایل نقلیه سنگین و تقاضای بالای سفر در این محدوده، شاهد کاهش ضریب ایمنی و مشکلات ترافیکی و حوادث رانندگی برای شهر تهران خواهیم بود. مشکلات مربوط به حاشیه‌نشینی و افزایش جمعیت در حریم شهر تهران و همچنین بحث تخریب باغات و زمین‌های کشاورزی و ساخت‌وسازهای غیرمجاز نیز از جمله مشکلات جدی یا بنخت در این بخش از حریم شهر تهران است.

● **کارهای در دست اقدام:** با پیگیری‌های شهرداری تهران و طبق توافق‌های صورت‌گرفته قرار است با مشخص‌شدن دقیق مرز حریم تهران و شهرستان اسلامشهر در آینده‌ای نزدیک و حدودا طی یک ماه آینده، مشکلات و اختلاف‌های مربوط به این موضوع که چند دهه است ادامه دارد، یک‌بار برای همیشه برطرف شود.

۳ کن

کن، حریم محدوده غرب تهران و منطقه ۵ شهرداری محسوب می‌شود. بخش کن در کوهپایه‌های البرز قرار گرفته و دارای آب‌وهوای مطلوب است. به‌دلیل داشتن درختان توت چندین‌ساله، شهر توت نام نامیده می‌شود. در ادوار گذشته دست‌اندازی به بخش‌هایی از این منطقه یک کره به‌نوعی قطب گردشگری محسوب می‌شود، طبیعت آن دستخوش تغییرات شده است. افراد سودجو و فرصت‌طلب از طریق ساخت‌وسازهای غیرقانونی تیشه به ریشه طبیعت این محدوده زده‌اند. نبود مدیریت واحد شهری سبب شده تا حریم بدون متولی باشد. توپ مسئولیت در محدوده حریم مدام در زمین استانداری، فرماندار، شهرداری، دهیاری و بخشداری باسکراری می‌شود و همین تعدد متولی و خلاءهای قانونی و کمبود نظارت‌ها، سبب شده تا امروز با تخریب طبیعت و فضای بکر حریم به‌ویژه کن مواجه باشیم. گرچه مدیریت شهری در این دوره اهتمام ویژه‌ای برای حفظ و صیانت از حریم کن دارد و با مجوز دستگاه قضا تخریب ساخت‌وسازهای غیرقانونی در این محدوده را انجام داده و پیگیری می‌کند و مجوز ساخت‌وساز هم نمی‌دهد، اما شهرداری تهران به تنهایی نمی‌تواند با چالش‌های حریم مقابله کند.

● **برنامه شهرداری برای کن:** شهرداری تهران تلاش می‌کند وضعیت حریم کن را ساماندهی کند و از این رو در کمیسیون ماده ۵ «اصلاح و ترمیم طرح تفصیلی» ده کن به ۴ قسمت تقسیم شده است: نخست ۳۰۰هکتار منطقه کوهسار، دوم ۱۸۰هکتار باغ خرمالو که قرار است به یک نفر جگاه تبدیل شود، سوم ۷۹هکتار منطقه مسکونی و چهارم ۱۶۰هکتار توستان که وضعیت مناسبی ندارد. مدیریت شهری با این تقسیم‌بندی قصد دارد از یک‌سو به مطالبه ساکنان مبنی بر نوسازی بافت‌های فرسوده پاسخ دهد و از سوی دیگر هویت منطقه را حفظ کند؛ بنابراین شهرداری تهران هیچ برنامه‌ای برای برج‌سازی و تابودی باغات کن ندارد و اقدامات مربوط به بافت مسکونی است.

۴ شهر آفتاب

بخش آفتاب یکی از بخش‌های شهرستان تهران در استان تهران است که شامل اراضی وسیعی بین بهشت زهرا (س) و نمایشگاه شهر آفتاب از یک‌سو و مناطق ۱۹ و ۲۰ شهرداری تهران از سوی دیگر می‌شود. "بخش آفتاب، کن و مرکزی همراه با شهر تهران «شهرستان تهران» را می‌سازند. مدنی پیش احمد صادقی، رئیس شورای اسلامی شهرستان تهران از روستاهای بخش آفتاب بازدید کرد و اهالی مشکلات خود را با وی مطرح کردند. «ابراهیم غلیپور» دبیر شهرستان آفتاب در گفت‌وگو با همشهری می‌گوید: «در منطقه ۱۹ و در بخش آفتاب، بخش زیادی از املاک وقفی هستند. واقف مدت‌ها قبل از دنیا رفته و این املاک خرید و فروش شده است. اکنون هم اوقاف متولی این املاک است. از طرفی دیگر اگر بخواهند ساخت‌وسازی را در داخل بافت روستا انجام دهند، با دهیاری مرتبط می‌شوند و اگر زمین مورد نظر خارج از بافت روستا باشد، با شهرداری و سازمان‌های دیگر روبه‌رو می‌شوند. موضوع دیگر هم زمین‌هایی است که به حرم مطهر امام خمینی(ره) تعلق دارند. بخشی از اهالی این زمین‌ها را هنگام ارتحال امام(ره) به حرم هدیه کردند و زمین‌ها اکنون به‌صورت رسمی در مالکیت حرم هستند. اکنون در محدوده طرح توسعه حرم، این اراضی فریز شده است.» او می‌گوید: «ما ۱۶شهرستان در استان تهران داریم. مرزهایی که شهر تهران و حریم مناطق ۲۲گانه را از شهرستان‌های دیگر جدا می‌کند، در بعضی نقشه‌ها با هم انطباق ندارد. در حدی که بعضی از روستاها بلاتکلیف مانده‌اند و در هیچ یک از نقشه‌ها حضور ندارند. یکی از نمونه‌های درگیری جمع آوری زباله است زیرا بیشتر روستاها تشکیلاتی برای جمع آوری زباله ندارند و شهرداری منطقه این کار را به عنوان جزئی از خدمات حریم، انجام می‌دهد.» او می‌افزاید: «مشکل دیگری که در روستاهای بخش آفتاب رخ داده کوچ کردن اهالی قدیمی و جایگزین شدن آنها با اتباع بیگانه است. تعداد اتباع بیگانه که به‌صورت غیرقانونی مهاجرت کرده‌اند در این روستاها خیلی زیاد است و ما هم این موضوع را گزارش داده‌ایم که باید جنبه‌های مختلف اقامت اتباع مورد توجه قرار گیرد و برای آن تدبیری اندیشید.»

۵ گلابدره

موضوع حریم گلابدره از آن دست پرونده‌هاست که بعید است بعد از ۴سال افت‌وخیز برای همیشه بسته شود. البته شهرداری تهران برای این منطقه از ارتفاعات شمال برنامه گسترده‌ای درنظر دارد. این بخش از حریم تهران قرار است در قالب طرح موضوعی - موضعی گلابدره ساماندهی شود و بدین ترتیب در بستر قانونی، ساخت‌وساز محله گلابدره ۳۰درصد توسعه یابد. در این طرح آمده با اجرای طرح موضوعی- موضعی اراضی گلابدره و آبک، سطح اشغال ۳۰درصدی به ۶۰درصد ارتقا خواهد یافت. محله آبک و گلابدره محدوده ارزشمندی است که به‌دلیل پهنه 212R طرح تفصیلی، حداکثر ظرفیت ساخت در آن ۳طبقه ۴۰درصدی است و این امر باعث شده مالکان در مقاطع مختلف زمانی، به شکل غیرمجاز اقدام به ساخت و ایجاد الگوهای نامطلوب شهری در این محدوده کنند. تنها در سال گذشته، در این محدوده ۲۴۰ فقره تخلف ساختمانی رخ داد و بالای ۸۰درصد آنها فقط در پهنه 212R قرار دارند که با تأیید طرح فوق این محدوده با ساخت‌وساز بافت‌های فرسوده و تجمیع ریزدانه‌ها ظرفیت بهتری پیدا خواهد کرد. همچنین در این محدوده پلاک‌هایی فاقد سند رسمی هستند که براساس آخرین ضوابط، این املاک و ملک‌های قولنامه‌ای هم می‌توانند درصورتی که مساحت آنها بعد از رعایت اصلاحی به ۱۰۰مترمربع برسد و سابقه احیای بنا و مستندات رسمی قبل از سال ۷۰ داشته باشند، درخواست مجوز کنند.

گفت‌وگو زینب زینال‌زاده؛ روزنامه‌نگار

طرح ساختاری راهکار نجات حریم از نابودی

گفت و گو با علی اکبر فسایی مدیر کل حریم شهر تهران

کلانشهری چون تهران علاوه بر ۶۱۵کیلومترمربع مساحت داخل محدوده شهری، حدود ۵هزار و ۹۱۸کیلومترمربع هم فضای خارج محدوده شهری دارد که از آن با عنوان حریم یاد می‌شود. محدوده‌ای که با توجه به ظرفیت‌های موجود می‌تواند به‌عنوان تفرجگاه، مکان‌های گردشگری و توریستی و حتی فضاهای کسب‌وکار و... مورداستفاده قرار گیرد. همچنین مدیریت شهری می‌تواند از محدوده حریم برای تأمین سرانه‌های خدماتی و... بهره‌برداری کند. بی‌توجهی به محدوده حریم در ادوار گذشته سبب بروز آشفتگی و ناپسامانی در آن شده است. به‌گونه‌ای که امروز شاهد ساخت‌وسازهای غیر مجاز، تخریب باغات، راه‌اندازی کسب‌وکارهای آلاینده و... هستیم. نبود نظارت و مدیریت یکپارچه هم یکی از ضعف‌های محدوده حریم است. اگر این محدوده همچون شهرها یک متولی داشته باشد چه‌بسا بروز تخلفات در آن به حداقل و حتی صفر برسد. علی‌اکبر فسایی، مدیرکل حریم شهر تهران در گفت‌وگو با همشهری به قانون تقسیمات کشوری اشاره و عنوان می‌کند: «در برخی از نقاط، قانون تقسیمات کشوری سبب بروز تداخلاتی میان شهر تهران با شهرستان‌های اطراف مانند شهر قدس، ری، اسلامشهر، قیام‌دشت و... شده است و به همین دلیل ارگان‌هایی چون شهرداری، فرمانداری، استانداری و... نمی‌توانند به‌درستی عمل کنند.» ادامه گفت‌وگو با این مقام مسئول را بخوانید.

یکی از معضلاتی که امروز در محدوده حریم با آن مواجه هستیم، چیست؟

یکی از معضلات حریم عدم‌برنامه‌ریزی صحیح و بارگذاری مناسب است. اگر از گذشته برای این محدوده برنامه‌ریزی مناسبی می‌شد و با توجه به پتانسیل‌های هر نقطه بارگذاری صورت می‌گرفت قطعاً امروز شاهد دست‌اندازی سودجویان و فرصت‌طلبان به این محدوده و تخریب آن نبودیم.

منظورتان چه نوع بارگذاری است؟

به این پرسش با اشاره به ۴نمونه پاسخ می‌دهم. شهر ورکانه در همدان یا ایمانه کاشان مصداق همین بارگذاری‌های درست هستند که امروز به شهرهای توریستی و گردشگری تبدیل شده‌اند. در شهر تهران هم پتانسیل‌های اینچنینی در روستاهای دامنه البرز مانند وارنق، ورنیق، سنگان و... وجود دارد که اگر بارگذاری گردشگری روی آنها انجام می‌شد، امروز این روستاها مقصد گردشگران می‌بود.

مدیریت شهری برای بارگذاری مناسب چه برنامه و طرحی دارد؟

حتما برای استفاده بهینه از پتانسیل‌های محدوده حریم، طرح و برنامه داریم. نخستین طرح در خصوص کوهسار است که جلسات متعددی با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی برگزار شده است و به‌زودی می‌توان از ظرفیت‌های این مکان برای رونق گردشگری و تفرجگاهی تهران استفاده کرد. مورد دیگر زمین‌های کشاورزی جنوب تهران است. در این نقطه جهاد کشاورزی به‌صورت قانونی اقدام به صدور مجوز گلخانه‌های متعدد کرده که به لحاظ سیما و منظر شهری مناسب نیستند؛ بنابراین پیشنهاد ما دیم تا در مناطق، زمین‌هایی را با قطعات قابل توجه انتخاب و در آنها مجموعه کشت و صنعت شهر تهران راه‌اندازی شود. این اقدام سبب تمرکز کسب‌وکارها، عرضه مستقیم محصولات در بازارها و میادین تره‌بار، حذف واسطه‌ها و رساندن میوه‌وتره‌بار ارزان به‌دست مصرف‌کننده می‌شود. درواقع این نمونه اقداماتی است که باید در گذشته انجام می‌شد، اما بنا به دلایلی معقول مانده و انجام نشده‌اند.

مشخصاً شهرداری تهران امسال برای حریم چه برنامه‌ای دارد؟

مهم‌ترین اقدام رفع معارضات تقسیمات کشوری و مستثنی کردن کلانشهر تهران از قانون تقسیمات کشوری و ایجاد مدیریت یکپارچه برای حریم تهران است. جلسات متعددی با حضور مسئولان وزارت کشور، استانداری و نمایندگان مجلس برگزار شده و در حال پیگیری هستیم. پس از ابلاغ طرح راهبردی که به‌نوعی طرح جامع حریم محسوب می‌شود، طرح ساختاری حریم پایتخت را پیگیری می‌کنیم که از آن به‌عنوان طرح تفصیلی حریم یاد می‌شود. طرح ساختاری در راستای مولدسازی املاک و صیانت از اراضی حریم و استفاده از کاربری‌های تعریف‌شده برای محدوده‌های حریم، خواهد بود. در این طرح لکه‌گذاری بخش‌های مختلف حریم مشخص شده‌است و با توجه به آن می‌توان در حریم، پهنه‌های مختلف اعم از خدماتی، کشاورزی و... ایجاد کرد. قطعاً این طرح سبب رهایی حریم از آشفتگی خواهد شد.

این طرح در چه مرحله‌ای است؟

طرح اولیه ارائه شده است، اما نقاط ضعف و نواقصی داشته که مشاوران در حال بررسی و رفع ایرادات هستند و شهرداری وظیفه‌اش در قبال این طرح را تا آخر سال انجام خواهد داد. ولی اجرایی شدن این طرح منوط به ابلاغ طرح راهبردی توسط استانداری است.

آیا طرح راهبردی مدیریت حریم تهران تعیین تکلیف شده است؟

در طرح جامع شهر تهران که سال ۸۶ ابلاغ شده‌است محدوده حریم تهران حدود ۵هزار و ۹۱۸ کیلومتر تعیین شده که از جنوب تا محدوده فرودگاه امام(ره) را شامل می‌شود. سال ۹۲ این طرح در شورای عالی شهرسازی و معماری تصویب و سال ۹۵ توسط این شورا به شهرداری و وزارت کشور ابلاغ شد. پس از ۳سال پیگیری، وزارت کشور به استانداری ابلاغ کرد ولی تاکنون استانداری این طرح را به فرمانداری‌ها ابلاغ نکرده است. در این خصوص سلسله جلساتی با استاندار تهران داشته‌ایم و امیدواریم به‌زودی این موضوع حل شود. با اجرایی شدن این طرح می‌توان شاهد مدیریت یکپارچه در محدوده حریم تهران بود.

عکس: همشهری/ محمد عنایت‌زاد

۶ شهرک زیتون (منطقه خجیر)

یکی از حادث‌ترین پرونده‌های حریم تهران مربوط به اراضی ۲۴۰هکتاری شهرکی با نام شهرک مسکونی زیتون است که در لبه شرقی شهر قرار دارد. پرونده این شهرک مربوط به ۳۵سال پیش است که زمین این شهرک به‌صورت غیرقانونی از محدوده اختیار وزارت کشاورزی در اختیار کارکنان آن برای ساخت مسکن قرار گرفت اما اراضی آن در محدوده زمین‌های ملی قرار داشت و قابل ساخت‌وساز نبود. پس از آن طی ۳دهه، ۲۳حکم قطعی قضایی از دادگاه‌های مختلف دریافت کرد و پرونده بارها مختومه اعلام شد و تنها راه‌حل آن اعطای زمین‌های معوض به اهالی شهرک بود اما آن موضوع نیز عملیاتی نشد تا طی این دوره طولانی همچنان پرونده شهرک زیتون به نتیجه نرسد.

حتی با وجود توسعه و گسترش شهر تهران در حریم و احداث بزرگراه شهید یاسینی در فاصله ۱۰۰متری، بزرگراه شهید زین‌الدین در فاصله ۲۰۰متری و پایانه مسافربری شرق در فاصله ۲۵۰متری و وجود تمامی تاسیسات شهری از جمله آب، برق، گاز و تلفن در ورودی شهرک همچنان پرونده این محل ثابت مانده و اهالی نمی‌توانند از خدمات شهری بهره‌مند شوند. از سال ۹۶ یک پیشنهاد برای زمین معوض نیز به اهالی داده شد که به‌دلیل شیب بالای ۳۰درجه، قابل استفاده نبود و این پرونده همچنان در حریم شهر باز است.

۱۳۲۷,۱۳

مشخصات حریم تهران:

- ۱۱منطقه و ۲۹ناحیه شهر تهران دارای حریم است.
- ۹۳روستا در حریم شهر تهران قرار دارد.
- براساس مصوبه شورای‌عالی شهرسازی و معماری ایران، حریم یا پایتخت مساحتی تقریبی معادل ۵۹۱۸کیلومترمربع است.
- حریم تعیین‌شده مبتنی بر حرائم مناطق ۱۱گانه حدودا ۱۲۰۰کیلومتر است.
- پس از تدقیق توسط مشاور، حدود حریم شهر تهران به مساحت ۱۳۲۷کیلومترمربع تعیین شد.

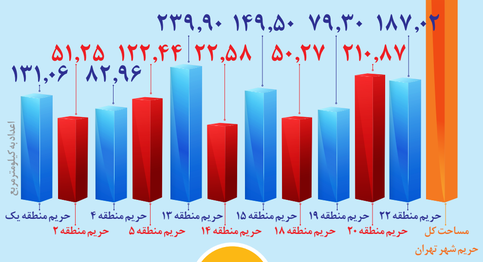

دستگاه‌ها و سازمان‌های برون‌سازمانی و ذی‌نفع و دخیل در بحث حریم:

- بنیاد مسکن
- سازمان بازرسی استان تهران
- اداره کل منابع طبیعی
- سازمان صنعت، معدن و تجارت
- نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران
- شورای حفظ حقوق بیت‌المال
- فرمانداری‌های حریم تهران
- اداره کل راه و شهرسازی
- سازمان امور اراضی وزارت جهادکشاورزی
- مجتمع‌های قضایی شهرستان‌های واقع در حریم تهران
- پلیس فتا
- سازمان قضایی نیروهای مسلح
- شرکت آب منطقه‌ای
- استانداری تهران
- شرکت گاز
- شرکت توزیع برق تهران
- سازمان جهادکشاورزی
- اداره کل ثبت اسناد و املاک

عمده مشکلات حریم:

- نبود مدیریت یکپارچه در مسائل مربوط به حریم یا پایتخت
- دست‌اندازی به اراضی و ساخت‌وسازهای مجاز و غیرمجاز
- تفکیک و تغییر کاربری کشاورزی و باغات
- گسترش حاشیه‌نشینی و افزایش جمعیت
- موج مهاجرت‌های خانوادگی و دسته‌جمعی از دیگر استان‌ها به حریم یا پایتخت
- مهاجرت و تجمع اتباع خارجی
- تخریب و از بین‌رفتن فضای سبز
- مشکلات قانونی و تعارضات مختلف، عملا باعث شده شهرداری تهران نتواند اختیارات خود را در حریم اعمال کند.
- تداخلات مرزی با برخی شهرستان‌ها، شهرها و روستاها که در محدوده حریم شکل گرفته‌اند.

معرفی حریم:

- در سال ۱۳۸۹، اداره کل حریم به‌منظور نظارت عالیه بر حریم شهر تهران، صیانت و حفاظت از آن با به‌کارگیری نیروهای اجرایی در مناطق شهرداری و تبیین سیاست‌های کلان حریم تشکیل شد.

در سال ۱۳۹۱ کمیته فنی حریم به‌عنوان مرجع تصمیم‌گیری موضوعات مرتبط با حریم راه‌اندازی شد.

شهرستان‌ها و بخش‌های حریم‌های شهر تهران مصوب سال ۱۳۷۱:

- قسمت‌هایی از شهرستان شمیرانات در بخش رودبار قصران و بخش لواسان
- شهرری در بخش مرکزی
- بخش قلعه‌نو
- خاوران و کهریزک
- شهرستان اسلامشهر در بخش چهاردانگه، بخش مرکزی و بخش احمدآباد مستوفی
- شهرستان شهریار و شهرستان قدس در بخش مرکزی

ماموریت‌های اداره کل حریم شهرداری تهران:

- سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت عالیه بر حریم
- اعمال هماهنگی‌های لازم میان واحدهای اجرایی و مناطق دارای حریم
- ایجاد همگرایی کامل دستگاه‌ها و سازمان‌های مسئول و ذی‌مدخل در حریم
- ساماندهی حریم شهر تهران با اولویت حفاظت از اراضی زراعی، باغات، جنگل‌ها
- قانونمند کردن ساخت و سازها
- تهیه و تدوین طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در حریم به استناد اسناد فرادست

یادداشت محمدحسن آصفری*

تعیین حریم شهر تهران از نان شب واجب‌تر

در حال حاضر مهم‌ترین مسئله تهران مشکلاتی از حیث پایتخت بودن است. درواقع باید هرچه سریع‌تر موضوع انتقال پایتخت از تهران پیگیری شود؛ چراکه تا زمانی که انتقال پایتخت سیاسی کشور از تهران به شهر دیگری انجام نشود روز به روز شاهد گسترش و توسعه و همچنین افزایش جمعیت‌پذیری شهر تهران هستیم.

در چنین شرایطی که شهر تهران با آن مواجه شده، مدیریت شهر به‌سادگی امکانپذیر نخواهد بود و باید هرچه سریع‌تر برنامه‌ریزی برای انتقال پایتخت سیاسی کشور از تهران به شهری دیگر صورت گیرد تا جاذبه تهران سبب نشود مردم از شهرهای مختلف به این شهر مراجعه داشته باشند و سکونت در تهران را راهی برای دریافت خدمات موردنیاز خود تلقی کنند.

لزوم تعریف حریم کلی برای پایتخت

موضوع حریم شهری به‌خصوص حریم شهر تهران نیز ازجمله مسائلی است که باید خیلی زود به‌طور جدی دنبال شود و تا همین لحظه هم برای تعیین حریم پایتخت زمان زیادی را از دست داده‌ایم؛ بر همین اساس باید در قالب یک کمربند سبز حریمی برای محدوده خدماتی شهر مشخص کنیم و همچنین یک حریم کلی برای تهران در نظر بگیریم؛ حتی اگر در برخی از موارد لازم است که بخش‌هایی از محدوده شهری از شهر تهران جدا شود یا بخش‌هایی به محدوده شهر تهران اضافه شود، باید این اقدام صورت گیرد؛ چراکه همین مسئله کمک به تعیین تکلیف حریم پایتخت می‌کند.

مسئله حریم تهران باید قانونمند شود تا دستگاه‌های خدمات‌رسان بدانند در چه محدوده‌ای از شهر تهران یا سایر شهرهای اطراف پایتخت می‌توانند فعالیت داشته باشند و اگر فعالیتی صورت می‌گیرد مدیریت آن بر عهده مدیریت شهر مذکور باشد؛ در حالی که متأسفانه در شرایط فعلی اوضاع به‌صورتی رقم خورده که بخش‌های خدماتی شهرهای اطراف، در تهران در حال ارائه خدمت هستند که این موضوع مدیریت را برای شهرداری تهران هم با مشکل روبه‌رو خواهد کرد. خوشبختانه مسئله حریم تهران در کمیسیون عمران مجلس شورای شهر تهران در حال بررسی است و به‌زودی به صحن علنی مجلس شورای اسلامی راه پیدا خواهد کرد تا زودتر موضوع حریم شهر تعیین تکلیف شود.

حریم شهر تهران رهاست!

رها بودن حریم شهر تهران و مشخص نبودن حدود آن با سایر شهرها و روستاهای اطراف پایتخت به‌صورت دقیق ازجمله مشکلاتی است که گریبانگیر شهر شده و برای تمامی دستگاه‌ها این مسئله حریم تهران دارای ابهام است. همین مشکل باعث شده که دستگاه‌های مدیریت شهری نتوانند نسبت به مدیریت و کنترل شهر تهران از جهت پیشرفت و توسعه شهری اقدام جدی انجام دهند.

موضوع حریم شهر تهران نیاز به برنامه‌ریزی جدی دارد تا کاربری‌هایی که در محدوده شهر تهران ایجاد می‌شوند تحت نظر مدیریت شهری قرار گیرند. در حال حاضر مشخص شدن حریم تهران در شرایط فعلی از نان شب هم واجب‌تر شده و باید هرچه سریع‌تر نسبت به حل این مسئله اقدامات لازم انجام شود. متأسفانه در شرایط کنونی وقتی شب می‌خوابیم و صبح بلند می‌شویم، شاهد ایجاد ساخت‌وسازهای جدید و غیرمجاز در حریم شهر تهران هستیم که هیچ حساب و کتابی هم ندارند؛ حتی در بخش‌هایی شاهد ایجاد آلونک‌های غیرمجازی هستیم که مبلمان شهری را برهم می‌زنند.

اقدام فوری شورای‌عالی استان‌ها برای حریم

شورای‌عالی استان‌ها اگر زودتر در قالب طرح دوفوریتی یا حتی یک‌فوریتی به مجلس شورای اسلامی اصلاحیه قانون حریم شهر را ارسال کند، مجلس نیز این قول را می‌دهد که نسبت به بررسی و تصویب آن هرچه سریع‌تر اقدام کند؛ البته این نیز بستگی به شورای‌عالی استان‌ها دارد که زودتر نسبت به اصلاح قانون اقدام فوری انجام دهد.

* نایب‌رئیس دوم کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها